

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502
✉: titkarsag@repate.hu
🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/802/2013/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

335/2014. számú (XII. 18.)

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ 2013. november 13-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2014. december 18-án megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

1) A panaszos beadványában elmondta, hogy 2013. november 6-án az ingatlana bejárata előtt támadás érte, ezért bejelentést tett a 112 segélyhívó számon, valamint e-mailben. A kikerülő járőrök a lakásából kihívták, és meghallgatták, majd közölték, hogy be kell mennie a kapitányságra. A járőrautóban ülve tudta meg, hogy csak őt viszik be és előállítják, míg a támadói szabadon bemehetnek meghallgatásra. Ekkor még azt gondolta, hogy a további támadások elkerülése miatt gondoskodtak a védelméről. A kapitányságra érve szembesült azzal, hogy személyi szabadságát korlátozó intézkedést fogatosítottak vele szemben. Feltételezte, hogy a feljelentése elolvasása után ezt a tisztességtelen eljárást felfüggesztik, és meghallgatása után hazamehet, mivel egyértelmű a vétlensége. Ezzel szemben 9 órát töltött (áldozatként) egy zárkában, ahonnan bilincsben, vezetőszáron mehetett csak mosdóba, a támadói előtt elvezetve.

A panaszos sérelmesnek tartja, hogy önkényesen, érthető indok nélkül meggyanúsították, bűnözőként kezelték, és miután látható volt, hogy az elhamarkodott alaptalan döntés folyamán törvénytelen intézkedést fogatosítottak, semmilyen lépést nem tettek annak rendezésére.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük

A támadóknak lehetőséget biztosítottak, hogy a védtelenül hagyott családját megtámadják. Ezzel az eljárással félelmet keltettek benne és környezetében, mivel egy személyét ért (túlerőben levő támadók által elkövetett) tetteles támadással szemben a Btk. 22. §. szerinti jogos védelem miatt személyi szabadságát korlátozták egy köztudottan az államot és a hatóságokat támadó szervezet tagjával szemben. Félelmet keltettek, mivel támadói bármikor maguknak ismételen sérülést okozva feljelenhették, amikor a felületes hatósági intézkedés miatt családom előállíthatják. Ezáltal családját, környezetét és a panaszt is félelemben tartják, valamint a feszült helyzet miatt 3 éves gyermeke is viselkedésváltozást tapasztaltak.

A panaszos észrevételezi, hogy a hatóság számára csupán lehetőség a 8 órás előállítás során a 8 órás, amelyet csupán indokolt esetben lehet 4 órával meghosszabbítani. A Rendőrkapitányság a maximális ideig tartotta fogva, és a rendelkezésre álló idő meghosszabbításáról sem tájékoztatták. További sérelme, hogy az „átkos időkből” ismert nyilvános megszégyenítésben részesült, mivel az életkörüzetéből, az időközben hazaérkező ismerősei előtt szállították el egy rendőrautóban a lakásáról, majd késő éjjel egy szál pulóverben kitétték az utcára 8 km-re a lakásától az esőbe, ezáltal vagy megbetegedésnek, vagy jogosulatlan BKK jármű használatnak kitéve.

2) A panaszos a Testület felhívására 2013. december 23-án előterjesztett panasz kiegészítésében előadta, hogy vele szemben a Rendőrkapitányság az alábbi eljárásokat fogatosította: előállítás, gyanúsított kihallgatás, rabosítás.

A személyi szabadság korlátozása 11,5 órát tartott, amely indoklás nélkül megközelíti a rendkívüli eljárás maximumát (8+4 óra).

Nincs pontos információja az ügyben érintett további személyek (támadói) meghallgatásáról, vagy velük szemben fogatosított egyéb intézkedésről, mivel 9 órát egy zárkában töltött áldozatként. Feltételezi, hogy meghallgatták őket, mivel bilincsben, vezetőszáron a váróhelyiségen keresztül kísérték a mosdóba, ekkor látta, hogy támadói várakoznak. 23:30 perckor kezdődött a gyanúsított kihallgatása, amikor jelezte a kihallgató tisztnek, hogy nincs lehetősége hazajutni, amire csupán annyit kérdezett, hogy „mit csináljon?”. Hazajutását a lehető legkézenfekvőbb módon gyalogosan kezdte meg. Kb. 2 km után egy éjszakai járatra felszállt, ahol nem kértek tőle semmit, és bevállalta egy esetleges jelentős bírságot, mivel semmilyen fizetőeszköz nem volt nála, majd a lakásától 1 km-re levő buszmegállótól hazasétált. Egyetlen lehetősége a telefonja volt, amellyel az otthontartózkodó feleségét értesítette a helyzetről (hajnali 1-kor), de tenni nem tudott semmit, mert a 2,5 éves gyermekükkel volt. Idős édesanyját tudta volna még értesíteni, akit elsősorban lelkileg viselt volna meg az információ, főleg, mivel tisztában van a helyzettel, és a támadói aljassága alapján okkal félti a gyermekét és annak családját, egyéb segítséget nem tudott volna nyújtani.

A panaszos sérelmei a következők:

- A hatóság a szituációt felületesen felmérve, logikátlan következtetést levonva, az ártatlanság vélelmét és a szabadsághoz való alapvető jogát sárba tiporva, azonnal köztörvényes bűnözőként kezelte.
- A Magyar jogszabályok alapján a jogos önvédelem (Btk. 22.§) már a járőrök előtt is egyértelmű volt, ennek ellenére sorozatos megalázásban volt része és személyi jogai sérültek.
- Miután a feljelentése beérkezett, és hatósági személyként az ügyeletes tisztnek fel kellett volna ismernie a törvénytelen intézkedést, amelyet azonnal fel kellett volna függesztenie.
- A zárkában tapasztalta (20-21 óra körül), miszerint két személy a kukucskálón benézve,

poénkodva és vihorászva hangosan megjegyezték, hogy” ez a garázda”. Ezt a kijelentést és eljárást ezúton is visszautasítja.

- A kerületi kapitányságnak kötelessége az előzményekről tájékozódni, a korábbi flegmán elutasított beadványa figyelembevétele mellett a kerületi lakosok védelmét biztosítani, és nem az elzárás módszerével.

- A panaszos felesége telefonon érdeklődött 18 óra körül, az ügyeletes tiszt azt mondta neki, hogy rövidesen kihallgatják a panaszost, de nem tud foglalkozni azzal, hogy a nő a kézsérülésével nem tudja a 2,5 éves gyermeket egyedül ellátni, de nyugodjon meg, mert legfeljebb kicsit késni fognak a fürdetéssel. A panaszos nem érti, hogy hogyan lehet elmondani egy kicsi gyereknek, hogy az apját köztörvényes bűnözőnek, börtöntölteléknek tartják, és megtanítani arra, ha megvédi magát, akkor börtönbe kerül. És kérdi, hogy mennyi a kicsi csúszás szerinte a fürdetésben, mikor hajnali 2 után ért haza a panaszos?

Álláspontja szerint aránytalan és jogszerűtlen volt az eljárás, amelyben őt állították elő, míg azokat, akik megfenyegették őt és családját, nem.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott iratok alapján az alábbiak állapíthatók meg.

1) Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés rögzíti, hogy a rendőrök a panaszost az Rtv. 29. § alapján igazoltatták, az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján átvizsgálták a ruházatát, és az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján előállították. Továbbá az Rtv. 37.§ b) alapján is intézkedtek. Kényszerítő eszközt nem alkalmaztak. Az Rtv. 18.§ (1) bek. szerinti kiértesítést nem kért a panaszos.

Az intézkedés alapjául szolgáló esemény rövid leírásaként az alábbiakat rögzíti a jelentés: A fenti napon a központ utasítására jelentek meg a rendőrök a Budapest utca kereszteződésben, mivel onnan garázdaságról tettek bejelentést. A helyszínen felvették a kapcsolatot a bejelentővel, H.A.-val. A bejelentő elmondta, hogy aznap 12 óra 50 perckor megjelent a panaszos és figyelmeztette őket, hogy mihamarabb hagyják el, mert különben kijön az ingatlana udvarából és megveri őket. Ezt követően a panaszos kiment az utcára, és szóváltást követően ökölrel többször arcon ütötte a bejelentőt, aki az ütések következtében a földre zuhant, majd ezt követően a panaszos ott is megrugdosta. A r. őrmester jelentette az esetet a központnak és mentőt kért a helyszínre, mivel a bejelentő arcának jobb felén és bal kézfejen felületi sérülés volt látható, valamint fej- és lábfájdalmakra panaszkodott. A mentőszolgálat 13 óra 30 perckor érkezett a helyszínre, a mentőorvos megvizsgálta a bejelentőt, és tájékoztatta a rendőröket, hogy a sérülések 8 napon belül gyógyuló felületi hámsérülések. Mivel a bejelentő csak a későbbiekben akart elmenni az orvosi vizsgálatokra, így nem szállítják be egészségügyi létesítménybe.

Ezt követően felkutatták a panaszost és igazolásra szólították fel, amelynek a személyazonosító igazolványának átadásával eleget tett. Majd felhívták a figyelmét a Be. 117.§-ban foglaltakra, amelyet megértett és tudomásul vett. Elmondta, hogy a két férfit valóban megszólította az ingatlan udvarából, mivel a ház kapujában álltak, és megkérdezte tőlük, hogy mit akarnak. Erre a bejelentő azt felelte, hogy menjen ki a házból, mert megfogja ütni. A panaszos kiment az utcára, ahol szóváltásba keveredett a két férfival, de ekkor még

nem történt bántalmazás. A panaszos visszament a háza udvarára, ekkor a bejelentő megint felszólította, hogy menjen ki, aminek eleget *tett*.

A panaszos elmondta, hogy mikor másodjára kilépett az utcára a bejelentő átadta szemüvegét a mellette álló barátjának, és ököllel ütni kezdte a panaszost, aminek hatására a panaszos ellökte őt magától. A panaszos elmondta, hogy a fentiek során sérülése nem keletkezett, orvost ellátást nem igényelt.

A r. őrm. jelentette a fentieket a központnak, leellenőrizte a KIR-ben a személyeket, amelyben nem szerepeltek, továbbá tájékoztatta őket a panasztétel lehetőségéről, melyet megértettek és tudomásul vettek.

A panaszost ezt követően a rendőrök a helyszínen elfogták, majd tájékoztatták, hogy a fentiek miatt előállítják a Rendőrkapitányságra, amelyet megértett és tudomásul vett. A panaszost 14 óra 25 perckor adták át a kapitányságon panasz- és sérülésmentesen.

Az Rtv. 33. § (4) bekezdés alapján az előállítás okáról a tájékoztatót, illetve az előállítás okáról az igazolást megkapta. Az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatos jogairól és kötelezettségeiről szintén megkapta a tájékoztatót.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint az intézkedés és a kényszerítő eszköz használat jogszerű, szakszerű és arányos volt.

2) A Nyilatkozat elnevezésű iraton a panaszos az aláírásával megerősítve 14 óra 45 perckor akként nyilatkozott, hogy kiértésítést és élelmezést nem kér.

3) Az előállítottak nyilvántartása szerint a panaszos előállítása 2013. november 6-án 13 óra 30 perctől 2013. november 7-én 0 óra 50 percig tartott.

4) A rendőrség megküldte az előállítás időtartamának meghosszabbításáról szóló határozatot, eszerint az előállítása maximum 2013. november 7-én 1 óra 30 percig tarthat.

5) Az előállítás időtartamáról szóló – a panaszos által aláírt – igazolás szerint 2013. november 6-án 13 óra 30 perctől 2013. november 7-én 0 óra 50 percig tartott.

6) Az ügyirat elektronikus aktája szerint a bejelentőt 2013. november 6-án 18 óra 56 perckor kihallgatták, ezt követően 19 óra 4 perckor a bejelentő barátját, É. V. I.-t majd 19 óra 29 perckor elrendelték É. V. I.-nél a lefoglalást, majd 19:37 perckor felvették erről a jegyzőkönyvet. 20 óra 5 perckor felvették a bűnjegyzéket, majd 23 óra 59 perckor ismét kihallgatták a panaszost, 0 órakor rabosították, majd 0 óra 22 perckor kiállították részére az előállításról szóló igazolást.

7) Ügyeleti napló küldés leírása rögzíti, hogy H. A. 13 órakor tett bejelentést, mi szerint a barátjával az utcán állva néztek valamit, amikor egy férfi jött az egyik házból és bántalmazta őket. Mentőt nem kért, a bántalmazó visszament a házba. A bejelentő a helyszínen vár.

8) A rendőrség megküldte a panaszos által a BRFK-nál előterjesztett panaszbeadványát, ám mivel az többletinformációt nem tartalmaz, ezért annak ismertetésétől a Testület eltekint.

III.

A Testület először azt vizsgálta, hogy a panasz valamennyi részének elbírálására rendelkezik-e hatáskörrel.

A panaszos– többek között – azt is kifogásolta, hogy a feleségének téves tájékoztatást adott az ügyeletes tiszt.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. A jogszabály 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, akinek a IV-V. Fejezetben – a 46/A-46/C. § kivételével –, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette, választása szerint

a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy

b) kérheti, hogy - amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá - panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően

ba) az országos rendőrfőkapitány,

bb) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy

bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója bírálja el.”

A (2) bekezdés szerint, akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez.

A Testület a fentiek alapján nem vizsgálta a panaszos feleségének azon sérelmét, hogy téves tájékoztatást adtak neki, mivel ennek a cselekménynek a panaszos felesége az érintettje, aki viszont e tekintetben nem terjesztett elő saját panaszbeadványt, illetve e vonatkozásban képviseleti meghatalmazást sem csatolt a panaszos az eljárásban.

A Testület tehát a panasznak a panaszos feleségét érintő részeit érdemben nem vizsgálta, mivel a panaszt nem az arra jogosult terjesztette elő.

Ugyanakkor a Testület az alábbiak szerint vizsgálta a rendőrség intézkedési kötelezettségét, az előállítás jogszerűsét és időtartamának arányosságát, illetve a panaszos hazaszállításának elmulasztására vonatkozó kifogást.

IV.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv., Szolgálati Szabályzat és egyéb joganyag rendelkezéseire – a panaszos kifogásaival összefüggésben az alábbi megállapításokra jutott.

A Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz, valamint a XXIV. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát, és a II. cikkben foglalt emberi méltósághoz való jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület először azt vizsgálta, hogy a rendőröknek keletkezett-e intézkedési kötelezettsége a panasz alapjául szolgáló eseményekkel összefüggésben.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése rendelkezik a rendőr intézkedési kötelezettségéről. A hivatkozott jogszabályhely szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. A Szolgálati Szabályzat az Rtv. előírásait a következőkkel egészíti ki. A 8. § előírásai szerint a rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében. A rendőr a magánindítványra büntethető bűncselekmény észlelése esetén a feljelentés megtételére jogosult kérésére megadja a szükséges felvilágosítást. Ha a szándékos bűncselekmény elkövetésének helyszínén tetten ért vagy a menekülő elkövető elfogására nincs mód, a rendőr haladéktalanul intézkedik az elfogás és – szükség esetén – a helyszín biztosítása iránt. A 9. § (1) bekezdése alapján a rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki. A szabálysértést észlelő rendőr figyelmeztetést azon szabálysértés esetén alkalmazhat, amely miatt helyszíni bírságot szabhat ki.

Az Rtv. 24. §-a szabályozza a rendőrség segítségnyújtási kötelezettségét. Az (1)-(3) bekezdések szerint „a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni. A magánérdekek védelme e törvény alapján csak akkor tartozik a rendőrség hatáskörébe, ha a törvényes védelem az adott körülmények között más módon nem biztosítható, vagy ha a rendőri segítség nélkül a jog érvényesíthetősége meghiúsulna vagy számottevően megnehezülne. A segítségnyújtás csak halaszthatatlan szolgálati érdekből tagadható meg, közvetlen életveszély esetén csak akkor, ha a segítségnyújtás miatt több ember élete kerülne közvetlen veszélybe.”

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: Btk.) 271. § (1) bekezdése szerint, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, garázdaság vétségét követi el.

A Szabs. tv. 170. §-a szerint, aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, garázdaság szabálysértését követi el.

A Btk. 164. § (1) bekezdése szerint aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.

A Testület ezen a ponton szükségesnek tartja felhívni a figyelmet töretlen gyakorlatára, miszerint ha az Rtv. szerinti rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (pl. bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújára) hivatkozik, a Testület – a kérdéses cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. Amennyiben a

Testület ezt a vizsgálatot nem végezné el, a jogkorlátozás érdemi kontrollja kiüresedne, illetve elmaradna, és ezzel sérülne az érintett panaszhoz való alkotmányos joga.

A rendőri jelentések szerint a bejelentés arról szólt, hogy a panaszos ököllel megütötte a háza előtt tartózkodó egyik férfit.

A bejelentés tartalma a Testület álláspontja szerint felvetette annak a gyanúját, hogy a panaszos szabálysértést vagy bűncselekményt követett (garázdaság; testi sértés), tehát a bejelentésben ismertetett esemény nyilvánvalóan olyannak volt tekinthető, amely az Rtv. 13. §-a értelmében rendőri beavatkozást tett szükségessé, intézkedési kötelezettséget keletkeztetett.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a bejelentés tartalma miatt a rendőrségnek fennállt az intézkedési kötelezettsége.

2) A panaszos előállítása kapcsán az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

a) A Testület az előállítás foganatosításával kapcsolatosan elsőként azt vizsgálta, hogy a rendőrség a fenti intézkedési kötelezettségét az intézkedés helyszínén megfelelően teljesítette-e.

A rendőrségi iratok rögzítik, hogy a rendőrök 13 óra 15 perckor – telefonos bejelentés alapján az ügyelet utasítására – érkeztek az panaszos lakcímére, ahol meghallgatták a bejelentőt és a társát. Elmondták, hogy a panaszos a bejelentőt többször ököllel arcon ütötte, majd pedig miután az ütés hatására a bejelentő elesett, több alkalommal meg is rúgta. A bejelentőhöz ezt követően mentőt hívtak, aki megvizsgálta a bejelentőt, majd pedig a rendőrök felkutatták a panaszost, akit igazoltattak, meghallgatták a történetekkel kapcsolatban, majd előállították.

A rendőrségi iratok szerint a panaszost az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján állították elő. A hivatkozott jogszabályhely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek. A fenti rendelkezés a rendőrnek nem biztosít mérlegelési lehetőséget, hanem tettenérés esetén kötelező jelleggel írja elő az intézkedés alá vont előállítását.

Sem az Rtv., sem a büntető anyagi, illetve eljárási szabályok nem tartalmazzák a „tettenérés” meghatározását, a Testületnek tehát szükséges elvégezni a fogalom elemzését ahhoz, hogy megítélhesse, jelen ügyben alappal hivatkozik-e a rendőrség a tettenérésre, mint kötelező előállítási okra.

A Btk. kommentárja szerint a bírói gyakorlat – a tetten ért tolvaj által az eltulajdonított dolog megtartása érdekében alkalmazott erőszak rabláskénti minősülése kapcsán – a tettenérés fogalmát tágan értelmezi, nem csak a cselekmény véghezvitele közbeni leleplezést érti rajta, hanem megállapíthatónak tartja akkor is, ha a bűncselekmény felfedezése a lopás befejezését jelentő elvétel után, de még az elvitel közben történik. Tettenérésnek minősül a lakásbetörés elkövetőjének a folyamatos üldözés utáni, akár a helyszíntől távoli elfogása is, ám a folyamatos üldözés megállapításának feltétele a helyszínről távozó tolvaj *folyamatos* szemmel tartása és *megszakítás nélküli* üldözése. Amennyiben a folyamatos üldözés megszakad, nem beszélhetünk tetten ért tolvajról (lásd: Dr. Belovics Ervin – Dr. Molnár Gábor – Dr. Sinku

Pál: Büntetőjog. Különös rész. Harmadik, átdolgozott kiadás. HVG-Orac, Budapest, 2003, 587-588. o.).

A Be. szerint [127. § (3) bekezdés] a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni. A Be. kommentárja is kiemeli, hogy nem csak az minősül tettenérésnek, ha az elkövető a cselekményt szemtanú jelenlétében hajtja végre, és őt a szemtanú elfogja, hanem az is, ha az elkövetőt akár a szemtanú, akár a szemtanú felhívása, vagy más körülmény (pl. riasztó észlelése) alapján a szemtanútól különböző személy *üldözés során* elfogja [Jakucs Tamás (szerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez, 262. o.].

Mind az anyagi, mind az eljárási törvényekhez fűzött kommentárból kiderül tehát, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve.

A tettenérés további, hasonló jelentőséggel bíró tartalmi elemét magyarázza a 13/2013. számú büntető elvi határozat (EBH2013. B.13.). A Kúrai magyarázata szerint a „Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. [...] Kétségtelen, hogy az *elfogás, visszatartás fizikai ráhatást* jelent, éppen ezért különösen vizsgálendő, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz. A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását. Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy – a tettenérő – szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a forró nyom, az időveszteség nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.”

A Kúria fenti magyarázata alapján megállapítható, hogy a tettenérésnek a *folyamatosság, a megszakítás nélküliség* mellett szükségszerű eleme az is, hogy annak keretében sor kerüljön az elkövető *fizikai ráhatással történő üldözésére, elfogására, visszatartására*. Amennyiben az elkövető fentiek szerint leírt nyomon követhetősége megszakad, vagy ha vele szemben nem kerül sor – jellemzően fizikai ráhatással – üldözésre, visszatartásra, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

Mint hogy az előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít a rendőr számára, a Testület álláspontja szerint az ezen intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelni, hogy megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. a 33. § (1)

bekezdése szerinti – azaz mérlegelés nélkül kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

A Testület az eset ennek megfelelő értékelése alapján úgy ítélte meg, hogy a panaszos vonatkozásában a tettenérés nem valósult meg. A panaszos cselekményét ugyan a sértett és a szemtanú is figyelemmel kísérte, azonban csak egy darabig, ugyanis a cselekményt követően a panaszos elhagyta a helyszínt, ekkor pedig már nem valósult meg a szükséges nyomon követés, illetve a visszatartás sem, mivel a konkrét szituációban nem került sor az elkövető üldözésére, elfogására vagy visszatartására.

Mivel tehát a Testület álláspontja szerint a panasz alapjául szolgáló esetben nem történt tettenérés, az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontjára való hivatkozás a panaszos előállításához bizonyosan nem biztosított kellő jogszerűt.

A Testület álláspontja szerint ugyanakkor az előállítás körülményeinek további vizsgálata szükséges ahhoz, hogy a személyi szabadság korlátozásának jogszerűségében is állást lehessen foglalni. Az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja ugyanis tettenérés hiányában is lehetőséget biztosít a rendőrnek az előállításra, ha a bűncselekmény elkövetésének – akár minimális szintű – gyanúja fennáll („a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, [...] aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható”). Márpedig a rendőrség által megjelölt tettenérés szükségszerűen magában foglalja a bűncselekmény elkövetésének gyanúját is, hiszen bűncselekmény gyanújának hiányában a tettenérés fogalmilag kizárt. A Testület megítélése szerint ezért – bár a panaszolt esetben a tettenéréshez szükséges folyamatosság nem volt megállapítható – a rendőrség által megjelölt kötelező előállítási okban szükségszerűen benne foglalt opcionális előállítási ok, a bűncselekmény elkövetésének gyanúja felmerülhet a tárgybeli esetben. Ezért – noha a rendőrség az előállítás jogalapjának megjelölése körében az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontjára kifejezetten nem hivatkozott – a Testület szükségesnek tartotta megvizsgálni, hogy a fenti jogszabályhely alapján a panaszos előállítása jogszerű lehetett-e.

Az Rtv. 33. (2) bekezdés b) pontja – szemben a tettenérés esetével – mérlegelési jogot biztosít a rendőrnek a tekintetben, hogy a körülmények figyelembe vétele mellett az intézkedés alá vontat előállítsa-e vagy sem. Annak megállapításához, hogy az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja megfelelő jogalapként szolgálhatott-e a panaszos előállításához, azt kell megállapítani, hogy a bűncselekmény gyanúja fennállhatott-e. Ezt a Testület kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálhatja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a büntetőeljárást lefolytató hatóság szerepét (tehát nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy a panaszos követett-e el bűncselekményt), azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény bizonyos fokú értékelését olyankor, amikor annak jogalapjaként a rendőrség bűncselekmény gyanújára hivatkozik, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki. A fentiek alapján a Testület a bűncselekmény elkövetésének kérdésében való állásfoglalás nélkül azt vizsgálta, hogy a gyanúnak az adott intézkedéshez szükséges foka fennállt-e.

Mivel a rendőrségre garázdaságról érkezett bejelentés, és a kitért rendőröknek a bejelentő és a tanúk elmondták, hogy a panaszos kiabált az utcán, majd megtámadta a bejelentőt, illetve az ellökés tényét a panaszos sem tagadta (csupán az előzményekben és az indítékban volt eltérő az előadása) Testület álláspontja szerint a bűncselekmény elkövetésének az

előállításához minimálisan szükséges fokú gyanúja fennállt, a rendőrségnek tehát az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja kellő jogalapot biztosított a panaszos előállításához.

A jogalap megléte azonban önmagában nem teszi a rendőri intézkedést jogszerűvé. Az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye értelmében a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Mivel az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja mérlegelési jogot biztosít a rendőrnek annak eldöntésekor, hogy előállítja-e a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt. E mérlegelés során figyelemmel kell lenni az arányosság követelményére – amennyiben e követelmény nem érvényesül, úgy a megfelelő jogalap megléte mellett is jogszerűtlenné válik az intézkedés.

Az arányosság megítélésekor a Testületnek azt kellett figyelembe vennie, hogy volt-e az előállításnak olyan célja, amely csak a szabadság korlátozásával volt elérhető. A Testület erre a kérdésre igenlő választ adott, a panaszost ugyanis a garázdaság bűncselekményének gyanúja miatt kívánták kihallgatni és fogatosítani vele szemben az eljárás megindításához szükséges lépéseket.

Erre való tekintettel a Testület megállapította, hogy a panaszos kellő jogalap birtokában került sor és megfelelt az arányosság követelményének, így nem sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga. Viszont a jogalap téves megjelölése folytán sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

b) Az előállítás időtartama vonatkozásában az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

Az előállításról kiállított igazolás szerint az előállítás 13 óra 30 perckor kezdődött és 0 óra 50 perckor fejeződött be.

A rendőri jelentésekből kitűnik, hogy az eljáró rendőrök 13 óra 15 perckor érkeztek meg a helyszínre, a panaszost 13 óra 30 perckor intézkedés alá, majd az előállítás keretében 14 óra 25 perckor adták át a rendőrségen. A panaszost az előállítással kapcsolatban 14 óra 45 perckor nyilatkoztatták. Az előállítás időtartama alatt a rendőrök 18 óra 56 perckor kihallgatták a bejelentőt, majd a másik tanút 19 óra 4 perckor, illetve a lefoglalással 19 óra 37 perckor végeztek, majd 20 óra 5 perckor felvették a bűnjegyzéket. A panaszost 23 óra 59 perckor hallgatták meg tanúként, majd 0 órakor rabosították, 0 óra 22 perckor kiállították a szükséges igazolást, majd 0 óra 50 perckor szabadították.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként határozza meg a 8 órás (illetve indokolt esetben, külön alaki feltételek mellett a

további 4 órás) időtartamot. Felhívja a Testület a figyelmet az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. § (1) bekezdésében meghatározott azon általános arányossági követelmény is, mely szerint „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”.

Az előállítás időtartama alatt az ügyben végzett cselekmények fenti ismertetéséből kitűnik, hogy az eljárás során több olyan „üres járat” is volt, amely idő alatt semmilyen eljárási cselekmény nem zajlott, egyrészt 14 óra 45 perc és 18 óra 56 perc között (tehát 4 óra 11 perc), másrészt a 20 óra 5 perc és 23 óra 59 perc közötti intervallum (tehát 3 óra 54 perc). Mindebből kitűnik, hogy a panaszos közel 8 órát töltött el úgy a kapitányságon, hogy ezen idő alatt egyáltalán nem történt olyan eljárási cselekmény, amely a gyanúsított kihallgatását érdemben befolyásolhatta volna.

Minderre tekintettel a Testület álláspontja szerint a panaszos szabadságának előállítással való korlátozása szükségtelenül és aránytalanul hosszú ideig tartott, hiszen a mintegy 11 és fél óras intézkedés során vele szemben közel 8 órán keresztül semmilyen eljárási cselekményt nem végeztek.

Mindezekre figyelemmel a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos személyes szabadsághoz való joga az előállítás időtartama miatt.

3) A panaszos sérelmezte, hogy az előállítást követően a rendőrség nem szállította haza, és ezért gyalognia kellett, illetve jegy nélkül kellett haza buszoznia.

A Testület leszögezi, hogy a rendőrségnek valóban nincs olyan kifejezett jogszabályi kötelezettsége, mely szerint az állampolgárok megfelelő ruházatban történő előállításáról (gondolva a hazajutásukra és a környezeti körülményekre, pl. hőmérsékletre) gondoskodniuk kellene, illetve mely szerint az állampolgárokat egy-egy rendőri intézkedést követően haza kellene szállítani, vagy akár segédkezni kellene a hazajutásban.

Ugyanakkor rendőrség működésére vonatkozó jogszabályok több olyan rendelkezést is tartalmaznak pl. a már hivatkozott Rtv. 2. §, melyek a rendőrséget általános jogvédelmi kötelezettséggel ruházzák fel.

A panaszos lakóhelye és a rendőrkapitányság épülete kb. 7 km távolságra van, ami gépkocsival 11 perc, míg gyalogosan 1 óra 22 perc alatt tehető meg. Tömegközlekedéssel szintén megtehető a busz, az éjszakai járat fél óránként közlekedik.

A panaszos panaszbeadványából kitűnik, hogy nála volt a mobiltelefonja, amivel egyrészt segítséget hívhatott volna, másrészt akár taxival is megoldhatta volna a hazajutását (a célállomáson kell kifizetni a fuvardíjat), amennyiben nem volt pénze vagy érvényes bérlete, hogy tömegközlekedéssel hazajusson.

A panaszos beadványából, illetve a rendőrségi jelentésekből nem derül ki, hogy a panaszos jelezte-e a szabadításkor az ügyeletesnek, hogy nincs pénze hazajutni, illetve, hogy a hazajutása nem megoldott, illetve arról sem számolt be, hogy valamilyen testi fogyatékoságban vagy más egészségügyi problémában szenved, ami nehezítette volna a hazajutását, ahogyan arról sem számolt be, hogy nem volt megfelelő (meleg) ruházatban.

A fentiekre tekintettel a Testület álláspontja szerint a haza nem szállítás miatt a panaszos testi épsége nem volt olyan fokú veszélynek kitéve, ami indokolta volna akár a csekély mértékű alapjogsérelem megállapítását.

A Testület álláspontja szerint a jelen körülmények között a panaszos emberi méltóságához való jogából levezethető testi épséghez való joga nem sérült.

V.

A Testület álláspontja szerint a bejelentés tartalma miatt a rendőrségnek fennállt az intézkedési kötelezettsége. A Testület álláspontja szerint nem megvalósult a tettenérés, viszont fennállt a bűncselekmény elkövetésének a gyanúja, így az előállításához szükséges jogalap birtokában került sor és megfelelt az arányosság követelményének is, ezért nem sérült a panaszos személyes szabadsághoz való joga.

Ugyanakkor a helytelen jogalap megjelölése miatt sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga, szintén sérült a panaszos személyes szabadsághoz való joga az előállítás időtartama miatt. A panaszos hazaszállításának elmaradása miatt viszont a Testület nem állapította meg a panaszos emberi méltóságához való jogából levezethető testi épséghez való jogának sérelmét.

A megvalósult alapjogsértések a Testület megítélése szerint elérték a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2014. december 18.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag

Dr. Cservák Csaba
testületi tag